Muistio

Työelämä
Vesa Rantahalvari

13.11.2019

Hallituksen esitys eduskunnalle aktiivimallin leikkureiden ja velvoitteiden kumoamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 80/2019 vp.)

1 Yhteenveto

Lakiesitys on epätarkoituksenmukainen eikä sitä siksi pidä hyväksyä. Jos eduskunta kuitenkin hyväksyy työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri purkamisen, työttömyysturvan omavastuuaika on syytä palauttaa 7 päivään.

2 Huomioita

Esityksen hyväksyminen johtaisi työttömyysturvan kannusteiden ja vastikkeellisuuden heikentymiseen. Tästä seuraisi työllisyyden heikentyminen.

Epäselvyys aktiivimallin leikkurin työllisyyttä parantavan vaikutuksen suuruudesta ei poista tarvetta toteuttaa työllisyyttä kohentavia uudistuksia. Lakiesitys ei sisällä esityksiä, joiden toteuttamisella työllisyyttä kohennetaan. Hallitus on ole edes ilmoittanut konkreettisista toimista, joilla se kompensoi ohjelmansa mukaisesti työllisyyttä heikentävät muutokset.

Aktiivimallin leikkurin poisto esitetyllä tavalla kasvattaisi julkisia menoja 39 miljoonaa euroa vuodessa. Julkisen talouden tila huomioon ottaen menojen lisäys ei ole järkevää etenkin siksi, että lisämenoihin ei ole varauduttu.

Aktiivimallin leikkurin käyttöönoton yhteydessä työttömyysturvan omavastuuaika lyhennetiin 7 päivästä 5 päivään. Tällä silloinen hallitus halusi kompensoida aktiivimallin leikkurin käyttöönoton aiheuttama etuusmenon pienentyminen, jotta aktiivimallin käyttöönotto ei näyttäytyisi työttömyysturvan leikkauksena.

Luontevaa olisi, etenkin työllisyyden edistämisen ja julkisen talouden tasapainon näkökulmasta se, että omavastuuaika palautettaisiin takaisin 7 päivään. Tällä kompensoitaisiin leikkurin poiston negatiivista työllisyysvaikutusta. Ilman omavastuun palauttamista esityksen toteuttaminen olisi selvästi etuusmenoa kasvattava muutos verrattuna säädöksiin, jotka olivat voimassa ennen aktiivimallin leikkurin käyttöön ottoa.

Pääministeri Antti Rinteen hallitus on useaan otteeseen ilmaissut, että sen valmistelee tämänkaltaiset ratkaisut yhdessä työelämän osapuolten kanssa. Tämä lakiesityksen valmistelussa kyseessä ei ole ollut aito kolmikantavalmistelu, vaan sanelu, jossa työelämän osapuolten järjestöille kerrottaan, millaisen esityksen hallitus aikoo eduskunnalle antaa. Hallituksen sanomisten ja tekemisten välinen ristiriita ei ole omiaan edistämään kolmikantavalmistelua, jota tehdään esimerkiksi hallituksen työllisyystyöryhmissä.